

Je eigen geest en derden

In de verzen 90 en 91 wijst Shantideva ons erop dat we ons niet al te druk moeten maken over onze goede naam en faam. Wat mensen ook over ons zeggen, of het nu goed is of slecht, uiteindelijk maakt het niets uit. Ons leven verandert er niet door.

We moeten dus prioriteiten stellen en ons richten op wat werkelijk waardevol is, wat werkelijk betekenis heeft voor ons leven. Lofprijzingen zijn tenslotte louter lege geluiden.

Hierop zouden we kunnen antwoorden, "Ja maar, dat klopt niet. Als ik word geprezen, en als mensen respectvol over mij spreken, geeft me dat veel voldoening." Er bestaat inderdaad zoiets als directe, korte termijn voldoening. Maar, zegt Shantideva, als het ons alleen daarom gaat, zouden we net zo goed kunnen rechtvaardigen dat we ons bezatten of verdovende middelen gebruiken, die geven ook korte termijn voldoening.

Vers 90

*De eer van lofprijzingen en roem zal geen oorzaak worden van verdienste of van een langer leven.
Het zal geen oorzaak worden van kracht of van gezondheid.
Het zal zelfs geen oorzaak worden van lichamelijk welbehagen.*

Vers 91

*Als ik zou weten wat mijn eigen doel is,
Wat zal ik hierin dan van waarde vinden?
Als ik enkel wat mentaal geluk wil,
Moet ik mij toeleggen op sieraden en drank.*

Hier legt Shantideva uit dat het wel eens gebeurt dat iemand, louter om roem te verwerven, zijn of haar materiële bezittingen, rijkdom enzovoort opoffert, en het gebeurt zelfs wel eens dat iemand er zijn leven voor geeft.

Als we dat onderzoeken, zien we dat deze mensen helemaal geen plezier hebben van die roem. Tenslotte gaat het bij een goede reputatie enkel om loze woorden, en wie heeft daar nog baat bij als de persoon in kwestie is gestorven?

Het hele doel van beroemd zijn was toch de voldoening die het geeft om beroemd te zijn? Als iemand zijn of haar leven daarvoor opoffert, is er niemand meer die voldaan kan zijn. Zo'n obsessieve drang naar faam is dus bijzonder kinderachtig en dwaas. Sommige mensen raken in een roes alleen al bij de gedachte beroemd te zijn.

"Wat me het meest verbaast bij de westerse mens is dat hij zijn gezondheid opoffert om veel geld te verdienen. Vervolgens offert hij het geld weer op om zijn gezondheid te herstellen. En dan is hij weer zo bezorgd over de toekomst, dat hij niet geniet van het heden, met als gevolg dat hij niet in het heden, maar ook niet in de toekomst leeft. Hij leeft alsof hij nooit zal sterven en sterft terwijl hij nooit geleefd heeft".

Dalai Lama

Geest en Cognitie

Volgens het boeddhisme is een persoon samengesteld uit lichaam en geest.

We hebben gezien dat geest kan worden onderscheiden in 6 soorten primair bewustzijn (5 soorten zintuiglijk bewustzijn en mentaal bewustzijn) en mentale factoren.

Zo zouden we kunnen zeggen dat een persoon is opgebouwd uit lichaam (vorm) en twee soorten geest: primair bewustzijn en mentale factoren.

Mentale factoren kunnen worden onderscheiden in 51 mentale factoren, ingedeeld in zes groepen:

- 1) Vijf altijd-aanwezige mentale factoren;
- 2) Vijf object-vaststellende mentale factoren;
- 3) Elf heilzame mentale factoren;
- 4) Zes voornaamste versturende emoties;
- 5) Twintig aanverwante versturende emoties;
- 6) Vier veranderlijke mentale factoren.

Het is goed om te weten dat er 5 altijd aanwezige mentale factoren zijn:

- Gevoel
- Onderscheiding
- Mentale activiteit
- Aandacht
- Contact

Van deze 5 altijd aanwezige mentale factoren hebben vooral gevoel en onderscheiding een grote invloed op ons bestaan: leken leven op basis van gevoel en kloosterlingen leven op basis van onderscheiding (dat wil zeggen zienswijzen), dit is een generaliserende stelling.

Omdat deze twee mentale factoren zo'n essentiële invloed hebben op een persoon worden die apart vermeld.

Zo kun je stellen dat een persoon is opgebouwd uit 5 groepen die aggregaten (Sanskriet: pancha skanda) worden genoemd: vorm, gevoel, onderscheiding, samenstellende factoren en bewustzijn.

Met aggregaten wordt niet bedoeld een door een motor aangedreven generator voor het opwekken van elektriciteit, maar 'verzameling'.

Er zijn vijf clusters of verzamelingen waaruit een persoon bestaat:

- 1) Lichaam of vorm, een verzameling van fysieke elementen
- 2) Gevoel is een verzameling van opeenvolgende momenten van gevoel
- 3) Onderscheiding een verzameling van opeenvolgende momenten van onderscheidingsvermogen
- 4) Samenstellende factoren: een verzameling van alle andere mentale factoren, maar ook abstracte samengestelde verschijnselen waaruit een persoon is opgebouwd zoals de benoeming 'persoon'.
- 5) Primair bewustzijn, een verzameling van opeenvolgende momenten van zintuiglijk en mentaal bewustzijn.

Voor de filosofen onder ons:

Ik, de persoon, besta dus uit die vijf clusters. Als ik zeg "Ik ben X" benoem ik mezelf dan op basis van mijn lichaam - "ik ben mijn lichaam"?

Dan volgt de vraag: ben ik dan niet mijn gevoel?

X voelt op elk moment, een fijn gevoel, een pijnlijk gevoel of een neutraal gevoel, Ben 'ik' gevoel (het aggregaat gevoel)? Maar ik maak ook voortdurend onderscheid, ben ik dan het aggregaat onderscheidingsvermogen?

En alle andere samenstellende factoren dan? De ene keer ben ik boos, de andere keer ben ik liefdevol, een volgend moment geconcentreerd, ben ik dan ook mijn samenstellende factoren?

Maar ik ben ook mijn bewustzijn". Dan zijn vijf clusters of aggregaten, zijn er dan vijf personen als ik zeg "Ik ben X". Is dat zo? Zijn er vijf 'ikken' per persoon?

(X kun je je eigen naam invullen en voelen hoe het werkt in je hoofd, hart en onderbewuste).

